

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba
2050. — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENE

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ček. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7563,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen
ponedeljka in dneva po prazniku

Usoden korak

Demisija državnega kancelerja Brüninga, ki jo je izsilil generalfeldmaršal Hindenburg, je vse-
kakor dogodek usodnega pomena ne samo za Nem-
čijo, ampak za vso Evropo. Čeprav je po volitvah
v pruski deželni zbor postal notranjepolitični po-
ložaj v Nemčiji težak, ker so demokratične stranke
weimarske ustave zaradi narastka ekstremistov na
desni in na levi potisnjene v defenzivo, demisija
Brüninga ne pomeni pravega izhoda iz položaja,
kakor ga zahteva zdrava pamet, posebno pa ozir
na mednarodna vprašanja, ki prav v sedanjem
trenutku čakajo rešitve.

V duhu ustave bi Brüning mogel ali moral
pasti samo v zreloststages, ko bi stopil s svoje
vlado preden, da zahteva zaupnico. To pa se ni
zgodilo, ampak je izrekel Brüningu nezaupnico
predsednik republike, ko je kanceler spričo intrig
generalske komarile proti centru Hindenburga
postavil pred vprašanje, da-li hoče še nadalje puš-
titi kancelerju in njegovi, eventualno rekonstruirani
vladi vodstvo državnih poslov po dosedanjem poli-
tičnem pravcu, ali pa si izbrati novo vladno po svoji
lastni presoji. Predsednik republike, ki je bil od
svoje okolice že davno na to prepravljen, se je od-
ločil za slednje in s tem storil korak, kojega dale-
kosežnih posledic se stari general mogoče sam ne
zaveda — ali pa je eden največjih optimistov, kar
jih pozna zgodovina.

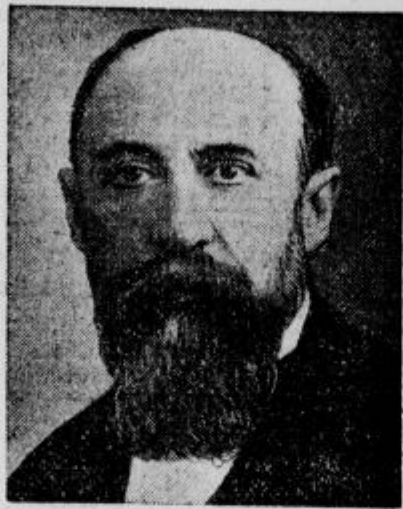
Zakaj padec Brüninga znači globoko zarezo v
dosedanj razvoj povojne Nemčije, odločitev Hin-
denburga pomeni nevarnost, da se prelomi trinajs-
letno politično življenje Nemčije v duhu weimarske
demokratične ustave in da se antagonizem med
demokratskimi elementi na eni ter elementi re-
akcije na drugi strani poglubi do nepremostljive-
ga nasprotstva. Zakaj edino centru Brüning,
ki je imel za seboj brezpogojno podporo notranje
najbolj solidne nemške stranke, ki je niso omajale
nobene volitve, je bil najljubše jamstvo, da
Nemčija prebrodi sedanjo svojo hudo politično in
gospodarsko krizo, iz katere bi po njegovih smer-
nicah brez dvoma izšla ne samo zdrava, ampak
notranje in mednarodno okrepljena. Brüning, mož
kmetske vztrajnosti, asketične čistosti in hladne
stvarnosti ni užival samo zaupanja celokupne nem-
ške demokracije od največjega meščanskega svo-
bododomisla do najbolj doktrinarnega marksista,
ampak je bil tudi edini sposoben, da se toliko časa
uspešno upira navali fašistične reakcije, dokler
ne bi bil Hitlerjevih nacionalistov prisilil do trez-
nejšega gledanja političnih problemov ter jih tako
usposobil za pametno sodelovanje pri odgovornem
vodstvu državnih poslov. Hindenburg je storil ve-
liko — upajmo, da ne nepopravljivo napako — da
je najboljšega nemškega kancelerja za Bismarkom
žrtvoval nejasnim namenom generalske komarile
pod vodstvom Schleicherja, ki hoče spraviti na
državno krmilo Hitlerja ali pa misli — kakor
mnogi domnevajo — Hitlerja samó izrabiti v to,
da ustanovi diktaturo »Reichswehr« pod svojim
vodstvom. Naj bo tako ali tako, generalfeldmaršal
Hindenburg se je pustil zapeljati v eksperiment,
ki Nemčijo lahko veliko stane, jo lahko vrže v
kroz državljanske vojne in jo tik pred lausannsko
konferenco, na kateri bi bil Brüning gotovo zelo
uspešno zastopal interese svoje domovine pred
spravljivo in na značne koncesije pripravljeno Her-
riotovo vladno, izroča popolni negotovosti in sle-
pemu slučaju.

Pravi vzrok, da se je moral mirni, trezni in
neomajljivo odločni kanceler, ki so ga odlikovale
tradicionalne visoke moralne in politične kvalitete
katoliškega centra, umakniti, je globoka antipatija
pruskega protestantskega nacionalizma do kato-
liško orientiranega državnika, ki je združeval okoli
sebe vse one, kateri antidemokracije, krvavih poli-
tičnih metod in fašističnega reakcionarnega de-
magoštva ne smatrajo kot državljanske čednosti,
ampak kot pogubne, negativne in razrušujoče fak-
torje političnega življenja naroda in države. Povod
za strmoglavljenje Brüninga so pa reakcionarci
našli v njegovih nameravanih novih zaslihanih na-
redbah. Zaradi rapidno propadajočega nemškega
gospodarstva, zlasti pa zaradi naraščajoče brezpo-
selnosti in padanja socialnega zavarovanja je kan-
cler nameraval v korist delavstva in kmetov iz-
vesti širokopotezno agrarno reformo, in sicer naj
bi se razglotilo tri milijone juter veleposelstniške
zemlje v vzhodni Prusiji v namene kolonizacije.
Ta načrt je izrabila reakcija, da je nahujkala
proti Brüningu vzhodnopruske agrarce, ki imajo
velik vpliv na svojega sodeželnika, predsednika re-
publike. Veleagrarci so skupaj z generali in s
težko industrijo, kateri se je kanceler zameril, ker
se je vztrajno upiral demontaži socialne zakono-
daje, kancelerjevo pozicijo res izpodkopali. Ali je
Hitler s svojimi fašističnimi bataljoni v tej igri
glavni akter ali pa samo lutka v rokah Brüning-
govih sovražnikov, ki sedijo v upravnih svetih
velebank in v kabinetu vojnega ministra, to se
bo kmalu pokazalo. Na vsak način je ta igra
skrajno nevarna.

Kaj namerava Hindenburg sedaj, oziroma na
katero pot ga bodo tirale osebe in dogodki? Opti-
mist — Bog daj, da bi imeli prav! — meni,
da bo stari general postal pri sestavi nove
vlade strogo ustaven. Toda izsiljenje Brüningove
demisije že samo na sebi tako malo odgovarja
duhu ustave, da je treba na nadaljnji »ustavni«
razvoj sedanje nemške krize gledati jako skeptično.
Vrh tega je centum po takem postopanju s svojim
kancelerjem tako zelo brskiran, da je zelo malo
verjetno, da bi hotel podpirati novo vladno. Brez
centra pa noben nemški kanceler ne dobi ve-
čine. Na drugi strani pa niti podpora centru ne
bi mogla nove vlade obvarovati nezaupnice; da
celo eventualno sodelovanje centra in Hitlerjevcev
— ki je pa spričo sedaj nastalih razmer sploh

Romunska vlada odstopila

Jorga je vrgla gospodarska kriza — Titulescu poklican domov



Profesor Jorga

Bukarešt, 31. maja. tg. Po kronskem svetu, v
katerem je kralj Karel izjavil, da mora od svojega
kabineta zahtevati, da bo znal skrbeti za izplačilo
mesečnih prejemkov uradnikov in vojakov, je mi-
nistrski predsednik Jorga zahteval privatno avdi-
jenco, v kateri je, ne da bi se bil prej posvetoval
s svojimi ministrskimi tovariši, izročil kralju de-
misijo vsega kabineta s utemeljitvijo, da se ne
more opirati na veliko stranko in da se tudi ne
čuti sposobnega, premagati velike obstoječe tež-
koče. Kralj je demisijo sprejel. Časnikarjem je
potem izjavil Jorga, da ne more prevzeti odgovor-
nosti za to, da bi se uradnikom še nadalje ne pla-
čevali mesečni prejemki in da tudi ne more dobiti
nobenega posojila za Romunijo. Pristavil je: »Do-
bili boste vladno Titulescu, morda se bo drugim
posrečilo dobiti posojilo.« Nato Jorga niti ni več

vstopil v svoj uradni avtomobil, ki ga je pustil
na dvorišču kraljeve palače, temveč je odšel do-
mov peš. Kralj je brzojavil londonskemu posla-
niku Titulescu, ki se nahaja v Švici, mu sporočil
odstop Jorge in ga prosil, naj se takoj vrne v
Bukarešt.

Nova politična orientacija?

Belgrad, 31. maja. Iz Bukarešte poročajo
nocoj, da se je danes dopoldne sestal ministrski
svet k izredni seji, ki je trajala par ur in ministri
so se posvetovali o ponovni ponudbi nemške vlade,
da se pogodba o preferencialnih ugodnostih, ki
je bila sklenjena lanske leto med Romunijo in
Nemčijo, a na pritisk zapadnih vesil na Romunijo,
kakor tudi odporne stališča Argentine in Ka-
nade, ni mogla do sedaj stopiti v veljavo, takoj
uveljavi, ker so imenovane težkoče odstranjene.
Ministrski svet ni mogel priti do enotnega sta-
lišča, akoravno je večina ministrov bila za to, da
se nemška ponudba sprejme, ker prinaša dejansko
pomoč romunskemu gospodarstvu. Nekateri
ministri so naglašali, da bi stopanje v veljavo te
pogodbe baš v sedanjem trenutku sicer nekoliko
olajšalo gospodarsko stanje, toda bi na drugi
strani zadelo na zelo hladen sprejem od strani
onih držav, ki so do sedaj veljale za iskrene pri-
jateljice in zaščitnice Romunije.

Preferencialna pogodba med Romunijo in Nem-
čijo s stališča mednarodne politike ne pomeni
nič drugega, kakor popolnoma nov kurz romun-
ske zunanje politike in porušitev vseh mostov
med Romunijo in med njenimi dosedanjimi za-
ščitniki na evropskem zapadu, ali z drugo besedo,
končna zmaga nemškega vpliva v Romuniji nad
dosedanjim vplivom francoske politike.

Iz krogov romunskega zunanega ministrstva
prihajajo tudi vesti, da se nekateri ministri na-
glasili, da bi se Evropa nikakor ne smela začu-



Titulescu

čiti, ako bi Romunija v zunanji politiki šla iskat
novih smeric, ker po definitivni odklonitvi ro-
munske prošnje za posojila v Franciji, Romuniji
tudi nobena druga pot ne preostaja.

Ministrski svet se bo sestal ponovno, da e
tem vprašanju pride do definitivnega sklepa.

Po ministrski seji je francoski poslanik Puaux
zopet obiskal finančnega ministra Argetoiana,
pri katerem je ostal zelo dolgo časa. O vsebini
razgovora se ne ve ničesar, toda vsa znamenja
kažejo, da sta se oba državnika razgovarjala o
političnih posledicah, katere zna izzvati odklonil-
no stališče francoske vlade napram romunski
prošnji za posojilo.

Zdi se, da je borba med francoskim in me-
nemskim vplivom v vzhodnem delu Evrope sto-
pila v odločilno fazo in da se bo pokazala v naj-
krajšem času tudi že na drugih področjih evrop-
skega vzhoda.

Romunski minister pri papežu

Rim, 31. maja. tg. Sv. oče je danes sprejel
v privatni poslovnici avdienco romunskega mini-
stra Popa in izjavil svoje veselje o tem, da se
je katoliško vprašanje v Romuniji rešilo na na-
čin, ki zadovoljuje obe strani in kaže na obeh
straneh brezprimerno popustljivost. Papež je iz-
ročil poslanca Popu odklikovanje velikega križa
na traku, ki ga je ustanovil papež Pij IX.

Zagrebska vremenska napoved: Precej obla-
no in spremenljivo, temperaturni zmrzna, vreme se
bo najbrže zboljšalo, lokalne plohe z grmenjem.

Fantastni načrti „general“ Gajde

Gajda je hotel postati češki kralj

Praga, 31. maja. Češke oblasti so, ko so raz-
pustile fašistične mladinske organizacije, zaple-
nile veliko materijala, ki kompromitira celo vrsto
uglednih meščanov mesta Pardubice, predvsem pa
bivšega generala Gajdo, ki je vodja fašistov.

»Česke Slovo« prinaša veliko podrobnosti iz
delovanja tajnega fašističnega sveta, ki je imel
svoj sedež v Pardubicah. Gajdo samega so zaprli
pri nekem prijatelju na vasi in ga potem po več-
urnem zaslišanju zopet izpustili. Proti njemu ka-
kor tudi proti mnogim drugim fašističnim kolo-
vodjem se bo uvedla preiskava po zakonu o za-
ščiti države.

Veliko papirjev, ki obremenjujejo Gajdo, so
zaplenili pri pardubiškem zdravniku dr. Kučer.
Iz tega materijala izhaja, da je bil Gajda v zvezi
z ruskimi belogardisti v Mandžuriji, kateri so ga
pozvali, naj se postavi na čelo belogardističnih

čet v Mandžuriji in naj prevzame vodstvo ruske
monarhistične armade v borbi proti Sovjetski
Rusiji. Gajda pa se temu pozivu ni odzval, ker
ima z Rusi žalostne izkušnje (oni z njim pa še
žalostnejše — op. por.).

Nadalje so zaplenili korespondenco Gajde z
nekim Schmidtom, ki je eden izmed Hitlerjevih
pajdašev. Iz te korespondence je razvidno, da
Gajda ni imel zvez samo z nacionalsocialistično
zvezo čeških Nemcev Volkssport, ampak tudi z
hitlerjevci v Nemčiji sami.

Kakor poroča »Česke Slovo«, je tajni faši-
stični svet nameraval tudi prevrat na Češkoso-
vaškem, ki naj bi se izvršil letos na praznik sv.
Vavla. Po ustavnem načrtu čeških fašistov naj
bi Gajda postal kralj. Fašisti v tem načrtu ime-
nujejo Gajdo »deželnega gospoda Češkoslovaške«,
ki bi imenoval za zunanje ministra in kraljeve-
ga komornika okrajnega sodnika v Pardubicah
dr. Važnega, za poljedelskega ministra veleposel-
nika Zvončka, za ministra notranjih zadev pa
pardubiškega arhitekta Manicha. Ta naj bi postal
tudi prvi adjutant in dvorni kanceler kralja Gajde.

Isti list poroča tudi, da so našli med Gajdovo
korespondenco načrt češkoslovaške poštne znam-
ke, na kateri je Gajda naslikan v kraljevskem
ornatu. Gajda je preiskovalnemu sodniku izjavil,
da mu je ta načrt poslal nek »norec«, za kojega
izmisleke on ne more biti odgovoren. Preisko-
valni sodnik je tudi dognal, od česa Gajda živi.
Gajda ima nekaj podpornikov, med njimi nekega
pardubiškega zdravnika, od katerega je mesečno
prejemal 500 Kč, lekarnarja, ki mu je dal
13.000 Kč, in arhitekta Manicha, ki mu je od za-
četka tega leta do danes dal na razpolago 30.000
čeških kron. Gajda je svojim pristašom obljubil,
da bo Češkoslovaški s pomočjo neke velesile iz-
vojeval tudi dohod k morju.

Očividno gre za igranje z revolucijo, ki je
spričo malostevilstva pristašev čisto brezpo-
membna, kateri pa hočejo češke oblasti napraviti
enkrat za vselej konec.

Dunajska vremenska napoved: Na vzhodu
bodo ponehali zapadni vetrovi, temperatura se
bo nekoliko zvišala, pričakovati je zboljšanje vre-
mena, ki pa ne bo dolgo trajalo.

Strašno neurje v Slavoniji

Toča ubila več ljudi — Vsi nasadi uničeni

Belgrad, 31. maja. Iz Slavonije prihajajo čim
dalje hujša poročila o strašni škodi, katero je pri-
zadejalo tem pokrajnam neurje, ki se je večer
vsulo na vse Pošavje ter obiskalo tudi severni del
našega Primorja. Vsi vinogradi v gornjem delu
jadranske obale so uničeni in škoda znaša več mi-
lijonov Din. Še hujše pa je bilo neurje, spremlja-
no s ciklonom in točo, v Slavoniji, kjer je napravilo
do sedaj škode za 45 milijonov Din, kar je tem
strašnejše, ker je Slavonija komaj prebolela uni-
žne povodnji in je morala sedaj žrtvovati še
ono, kar niso uničili savski valovi. Iz teh krajev
je do sedaj javljenih sedem smrtnih slučajev vsled
poškodb toče, ki je kakor kamenje udarjala na
zemljo ter rušila vse pod seboj. V vasi Bračanci
je potokla na tla 42 hiš in jih razdejalo. Lahke
si je predstavljati, kako izgledajo sedaj vinogradi,
sadojniki in žitna polja po tako strahovitem ob-
isku ledeno toče. Od Osijeka do Vukovarja je 81 hiš
težko poškodovanih, 39 pa jih je porušeni do te-
melja. Notranje ministrstvo je izračunalo, da zna-
ša materialna škoda samo v valpovski okraju
nad 30 milijonov Din. V tem okraju sta bili ubiti
tudi dve osebi, petnajst pa jih je težko ranjenih.

Franc. socialisti hočejo v vladu

Pariz, 31. maja. tg. Danes je bila na izrednem
zborovanju socialistične stranke skoro soglasno s
3826 proti 154 glasovom in 38 praznim listkom
sprejeta resolucija, da se stranka udeleži dela v
levičarski meščanski vladi, stavila pa je celo vrsto
pogojev.

izključeno — ne bi pomenilo trdne garancije za
obstoj nove vlade, zakaj meščanska demokracija
bi v takem slučaju gotovo šla skupaj s socialisti,
da ne govorimo o komunistih. Ne ostane torej
druga, kakor da dobi nova vlada pooblastilo, da
parlament razpusti in razpiše nove volitve. Drugi
menijo, da bo predsednik republike poveril vladno
generalom »Reichswehr«, ki bi neodvisno od pa-
rlamenta vladali s pomočjo desnice in ob svojem
času sklicali narodno skupščino, ki naj bi teme-
lito izpremenila ustavo.

Čeprav se danes noben demokratičen Evropec
ne more desinteresirati na tem, kakšna smer za-
vlada v notranji politiki te ali one evropske dr-
žave, vendar v sedanjem trenutku, ko stojimo tik
pred konferenco v Loussani, ni poglavitno vpra-
šanje to, ali bo Nemčija ostala demokratična re-
publika ali ne, ampak to, ali se bo nemška zu-
nanja politika nadaljevala v pravcu Brüninga ali
pa bo sledila nacionalno-demagoškim geslom
»nemškega Mussolinija«. Ni samo naša želja, am-
pak tudi zaupanje v zdravo pamet večine nem-
škega naroda, v katero nikakor nismo še obupali,
ki nas kljub izredno usodnemu koraku Hinden-
burga nagiba k mnenju, da katastrofalen prelom
zunanjepolitičnih smernic Nemčije, kakor se ga
mnogi bojijo, ni tako siguran in neizogiben. Ve-

liko bo odvisno tudi od Evrope, če bo znala mirno
in hladno počakati nadaljnjega razvoja v Nemčiji,
ki je zelo obžalovanja vredno dejstvo, ni pa po-
polnoma nerazumljivo, ako hitlerjevstvo gledamo
pod vidikom čustvene reakcije nemške psihe na
ne vedno srečno politiko Evrope napram Nemčiji.
Če ostane Evropa mirna in če bodo na drugi strani
oni nemški faktorji, ki niso Hitlerjevi pravi pri-
stasi, čeprav ga podpirajo, znali tega moža posla-
viti pred nalogo sodelovanja pri vodstvu države
tako, da se je bo moral lotiti s čuvstvom potrebne
moralne odgovornosti, potem še ni vse izgubljeno
— da, potem bi se iz zla lahko rodilo še dobro za
Nemčijo in za Evropo. Evropa se mora samo va-
rovati, da ne bi na usodni dogodek v Berlinu re-
agirala po diktatu nepremišljenega nagnoskega
čuvstva, in osebnost ter politična miselnost bodo-
čega voditelja državne politike Francije, g. Herri-
ota, je močno jamstvo za to, da bo tudi Pariz
gledal na izvršeni preobrat v Nemčiji s potrebno
stvarno mirnostjo.

Na vsak način pa je hudo obžalovati, da je
predsednik nemške republike zamenjal dosledni,
premišljeni in mirni kurz Brüningove politike s
kurzum, ki je tako neopredeljen, poln negotovosti
in usodnih možnosti, da ga more Evropa sprejeti
samo s skrbjo in nezaupanjem.

